

Decisiones Sacramentales, Theologicæ, Canonicae, & Legales

In Quibus Tota materia Sacramentorum, Theologiæ Moralis, Juris Canonici, & Quæstiones plurimæ Juris Civilis explicantur, dilucidantur, & traduntur, Eruditionibus, Historiis, & Exemplis adornatæ ; Opus Episcopis, Vicariis, Parochis, Confessariis, aliisque Studiosis utile, ac jucundum In Libris novem ...

De Ordinis Sacramento Decisiones

Chiericato, Giovanni Maria

Augustæ Vindelicorum, 1730

Decisio XXXI. Argumentum. Antiquarum Diaconissarum originem, Ordinationem Ministeria, ac Abolitionem continet hæc Decisio. In ea declaratur quadruplex genus Mulierum Deo dedicatarum, & ex his olim ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94570](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94570)

Tandem omittere non debemus alterum officium Diaconorum Ecclesiæ Orientalis, præter omnia supradicta, quæ sunt in usu in Ecclesia Latina. Siquidem Diaconi Græci exercent ministeria, & officia hucusque recensita; sed ulterius in Missa, dum intersunt celebranti, tenent Flabellum in manu, illud leniter, sed jugiter moventes ad muscas abigendas; quod Flabellum compositum est ex pennis Pavonum; & traditur Diaconis Græcis in eorum Ordinatione ab Episcopo, ut in Ritualibus Ordinationum Græcarum apud Morinum de Sacr. Ordin. part. 2. pag. 89. & notat Magrius in Hierolex. Verb. Flabellum, ubi refert hæc verba, quæ leguntur apud Surium die 3. Aprilis in Vita S. Nicetæ. Sanctus verò Athanasius assistebat cogitatione, & mente tota intentus, ministerii Flabellum tenens; erat enim Diaconus. Legatur forma, quæ Episcopus Græcus ordinans Diaconum dat ei Flabellum, apud eundem Morinum d. pag. 89.

Duo autem notatū digna subdit Magrius ibidem. Unum est mysterium, seu mystica significatio ejusdem Flabelli; quam esse dicit S. Germanus representationem Seraphinorum sex alas habentium, ac Cherubinorum, qui sunt pleni oculis, ut innuunt pennæ Pavonum formantes Flabellum. At S. Hilbertus ajebet, abigere muscas de Altari tempore Sacrificii cum Flabello esse expulsionem omnium malarum cogitationum de mente Sacrificantis. Alterum est Ritus Maronitarum utentium pariter iisdem Flabellis in Missa, de quibus idem Magrius ita: Maronitæ verò orbiculatis Flabellis ex argenteis, seu cupreis laminibus utuntur, ac circumcirca tintinnabula addunt, quæ à duobus Clericis hinc inde post Celebrantem tremulo motu agitantur. Imo & ipse Sacerdos pronuntiando illa verba, Sanctus, Sanctus &c. tremorem Beatorum Spirituum manibus representat, qui tremor tunc in Organi pulsatione solet etiam penes varias Ecclesias formari. Unique hic Patavi mos est, ad elevationem Hostiæ, & Calicis in Missa solemnī, Organi sonum tremulentum facere ob hoc mysterium; paucis tamen, ne dicam nulli cognitum.

DECISIO XXXI.

ARGUMENTUM.

Antiquarum Diaconissarum originem, Ordinationem, Ministeria, ac Abolitionem continet hæc Decisio. In ea declaratur quadruplex genus Mulierum Deo dedicatarum, & ex his olim unum erant Diaconissæ. Referuntur Ritus, quibus ordinabantur; & inquiritur, an earum Ordinatio esset Sacramentum? Recententur earumdem Ministeria octo; & causæ, ob quas recefferunt ab Aula.

SUMMARIUM.

- 1 Mulierum Deo dedicatarum olim genera quatuor.
- 2 Virgines Sanctimoniales erant tempore Apostolorum.
- 3 S. Martha Virginis vita Monastica.

- 4 Vidua in initio Ecclesiæ se Deo dedicabant cum voto castitatis.
- 5 Vela sex mulierum Deo dedicatarum. Et quæ?
- 6 Velum probationis datur Monialibus Novitiis.
- 7 Velum Professionis, & Velum Consecrationis Monialium Professarum.
- 8 Velum Prælationis olim dabatur Abbatissis perpetuis?
- 9 Velum Conversionis erat, quod dabatur Veludis.
- 10 Velum Ordinationis erat illud Diaconissarum.
- 11 Uxores illorum, qui sumebant Ordines sacros, Deo serviebant emisso continentie voto.
- 12 Episcopa, Presbyteræ, Diaconæ, Subdiaconæ quænam essent?
- 13 Græci sumentes Ordines Sacros non dimittunt Uxores.
- 14 Diaconissæ verè, & propriè quænam olim essent?
- 15 Diaconissarum origo tempore Apostolorum.
- 16 Phæba, de quæ in Epist. ad Rom. 16. 1. quænam esset?
- 17 Cenchri quis esset locus?
- 18 Diaconissarum mentio apud SS. Patres antiquos.
- 19 S. Martini V. & M. Romana fuit Diaconissa.
- 20 Theodora Uxor S. Gregorii Nisseni Diaconissa.
- 21 Diaconissa Constantinopolitane nobilissima.
- 22 Bibliotheca Monasterii S. Justine de Padua laudata.
- 23 Diaconissarum Ordinationis formula ex S. Clemente Papa.
- 24 Ritualium Græcorum alia formula.
- 25 Ritus Romanus in consecranda Diaconissa.
- 26 Stola, Velum, & Annulus dabatur Diaconissis in Ordinatione.
- 27 Diaconissæ an Ordinis Sacramentum recipere?
- 28 Benedicebantur; non ordinabantur.
- 29 Manuum impositionis genera duo. Et quæ?
- 30 Mulieres non sunt capaces Sacramenti Ordinis. Et num. 38.
- 31 Balsamonis Auctoris Græci verba de Ordine Diaconissarum.
- 32 Constitutiones Apostolica S. Clementis quas objectiones patiantur?
- 33 Ordinare Diaconissas significat, eas benedicere.
- 34 Arcudii sensus circa Ordinem Diaconissarum.
- 35 Diaconissarum officia, ac Ministeria octo.
- 36 Mulieres in Ecclesiis separata à Viris.
- 37 Catechumene docebantur à Diaconissis articulos fides.
- 38 Baptismus dabatur antiquitus per trinam immersionem totius corporis in Aqua.
- 39 Mulieres baptizande spoliabantur, & vestiebantur à Diaconissis.

- 40 Diaconissa tempore persecutionum visitabant in domibus, & confortabant Mulieres Christianas.
 41 Eleemosyna dispensabatur à Diaconissis.
 42 Infirmi ab eis visitabantur.
 43 Extrema Unctio dum eis dabatur, assiste-
 bant.
 44 Mortuas vestiebant, & ornabant.
 45 Diaconissa quando cessaverint in Ecclesia?
 46 Diaconissa cur extincta in Ecclesia?
 47 Matrone docentes Doctrinam Christianam
 puellas Venetiis, ac Patavii.
 48 Mediolani extat species quædam Diaconis-
 sarum.

Explicatis Diaconorum officiis, nec inutile, nec injucundum erit exponere hic in unum, quidquid sparsim legitur apud antiquos Concilio-
 rum Canones de Diaconissis. Igitur de his quatuor examinabimus, & docebimus:

1. Quanam essent Diaconissæ? & quando in-
 coeperint?
2. Quomodo ordinarentur?
3. Quæ earum Officia, ac Ministeria?
4. Quomodo, quando, & cur Diaconissæ
 cessaverint?

Quò ad Primum. Premittere oportet, quòd in primis Ecclesiæ sæculis quatuor erant genera mulierum Deo dedicatarum. In primo genere ponebantur Virgines, quæ statim post publicationem Evangelii votum Virginitatis emittebant, ac se Deo consecrabant, quarum primæ fuerunt quatuor filię Philippi Diaconi, de quibus in Actibus Apostolorum cap. 21. num. 9. dicitur: *Hic autem (Philippo Diacono Evangelium prædicanti in Cæsarea) erant quatuor Filie Virgines prophetantes*; idest divinas laudes celebrantes, uti nunc faciunt Moniales, & notat ibi Cornelius à Lapide, ex eo, quòd etiam in libris Regum vocantur Filii Prophetarum, qui Psalmis, & Divinis Laudibus vacabant; subdens, quòd ævo S. Hieronymi extabant Cæsareæ domuncula, & cubacula Filiarum harum Virginitatis Philippi, quæ S. Paula itura Hierosolymam, cum venisset Cæsaream, pio invisit affectu, ut ipse testatur in ejus Epitaphio. Inter easdem primas Virgines Deo consecratas recensenda est S. Martha soror Mariæ Magdalene, ac Lazari, quæ post Ascensionem Domini à Judæis in navim posita unà cum sorore, fratre, & aliis Christi discipulis sine velo, ac remigio, vastissimoque mari ad certum naufragium data fuit: sed navis Deo gubernante, salvis omnibus Massiliam appulit, ac *Martha*. (ut ait Breviarium Romanum die 29. Julii) *mirabili vitæ sanctitate, & charitate, omnium Massiliensium animis in sui amorem, & admirationem adductis, in locum à viris remotum (nempe Monasterium) cum aliquot honestissimis feminis se recepit*. Verùm de hoc primo genere sic scribit Gibballinus *De Clausura Regulari Disquisit.* 1. cap. 1. num. 3. *Virgines Deo solemniter Voto dicatæ duplicis generis olim fuerant. Aliæ enim domi suæ cum parentibus, & cognatis alebantur, & si quæ ditiores essent, alias sibi socias, ejusdemque propositi associabant, cujusmodi erat Marcellina Ambrosii soror, Romæ à Liberio Pontifice Deo consecrata, ut ipse testatur lib. 3. de Virginitate. Eusebius, Principi-*
Doct. Clericali Tom. II. Lib. V.

*pia, Demetria, & alie, quarum S. Hieronymus sepe meminit. Aliæ verò Virgines in Monasteriis, & Asceteriis simul degebant ex antiqua Apostolorum disciplina; nam Collegia Virginitatis Ignatius Epist. 10. 12. & 13. Et Clemens Romanus apud Epi-
 phaniam Hæres. 30. earundem meminit; quod etiam testatur Hieronymus lib. 1. adv. Jovinian. & alii antiquiores passim indicant.*

Secundum genus Mulierum Deo dedicatarum erant Viduæ, quæ defuncto marito castitatem Deo vovebant: & hæc pariter vel vivebant in Monasteriis cum Virginibus, vel domi suæ cum parentibus, sub peculiari tamen Episcopi cura, prout disserit Morinus *de Sacram. Ordin. part. 3. Exercit. 10. cap. 1. n. 2.* advertens hanc fuisse differentiam inter dedicationem, seu consecrationem Virginum, ac Viduarum; quòd illis velum sacrum dabatur ab Episcopo, istis autem à Presbytero juxta Conciliorum Canones, & Summorum Pontificum Epistolas, quas ibi allegat; quibus ego addo textum in cap. fin. 20. *quæst. 1.* Porro hic notandum venit, quod docet Jordanus *Elucubrat. tom. 1. lib. 5. tit. 5. an. 6. & seqq.* sex scilicet reperiri species sacrorum Velorum. Unum est Velum probationis, quod datur Monialibus Novitiis deferendum cum habitu Religioso per annum, antequam profiteantur, ut interim probeant difficultates Religionis, & contra Moniales observent earum mores, & qualitates ad præscriptum S. Concilii Tridentini *sess. 25. cap. 15. de Regularib.* & hoc Velum vocatur etiam Velum album, & Velum Conversionis. Hostien. in *Sum. de Tempor. Ordin. n. 4.* Secundum est Velum Professionis, quod imponitur Monialibus profitentibus perpetuam castitatem, paupertatem, ac obedientiam, servatis requisitis, de quibus in eadem *sess. 25. cap. 15. de 7 Regul. Tertium est Velum Consecrationis, quod datur solemniter ab Episcopo iisdem Monialibus professis, quando pervenerint ad annum ætatis suæ vigesimumquintum, & non sint in Religione, seu ex Ordine Mendicantium. Jordanus ubi supr. num. 20. & ibi Decretum S. Congr. Regul. diei 30. Septembris 1616. Quartum est Velum Prælationis, quod olim dari solebat Abbatissis in signum earum Prælatu-
 qu. 1. cap. Quamvis, 68. dist. & ex Pontificali Romano sub tit. de Benedic. Abbatissa, concurrentibus tamen requisitis, de quibus per Jordanum d. lib. 5. tit. 6. an. 7. & seqq. inter quæ, quòd sit Abbatissa perpetua, prout est illa nobilissimi Monasterii Veneriarum, vulgò vocati *delle Vergini*, sedis autem si sit triennis, prout nunc est in usu in tota Italia; quæ de causa non datur amplius Abbatissis hoc Velum Prælationis. Quintum est Velum Conversionis, quod elargitur Mulieribus Viduis, quæ deferentes pompas mundi, toto corde se Deo convertunt, votum continentiae facientes. cap. Vidua, 27. qu. 1. de quibus mox diximus, & exempla habemus innumera in Breviario Romano de Sanctis Viduis, quarum festum Ecclesia celebrat, & de S. Paula Romana discipula S. Hieronymi. Sextum Velum est Ordinationis, quod erat proprium Diaconissarum, de quo infra dicturi sumus.*

Tertium genus Mulierum, quæ olim Deo dedicabantur erant illæ, quarum mariti de earum consensu assumebantur ad Ordines Sacros Subdiaconatus,

11 diaconatus, Diaconatus, Presbyteratus, ac etiam Episcopatus; hæc etenim volebant continentiam, ut dictum est supra Decif. XXVII. num. 55. & ad imitationem Viduarum serviebant Deo. Solebant autem vocari eo nomine, quod Ordini Sacro per earum maritos assumpto conveniret, nempe Subdiaconissæ, Diaconissæ, Presbyteræ ac Episcopæ. Morinus d. part. 3. Exercit. X. cap. 1. n. 5. & ibi Concilium Turonen. 2. cap. 14. ita dicens:

12 Episcopum Episcopam non habentem nulla sequitur turba mulierum, & can. 20. subdens: Si inventus fuerit Presbyter cura sua Presbyteræ, aut Diaconus cum sua Diaconissâ, aut Subdiaconus cum sua Subdiaconissâ, annum integrum excommunicatus habeatur. Et attento voto continentie, quod prædictæ mulieres emiserant, nubere alteri non poterant neque post mortem maritorum Ordinatorum in Sacris; idem Gregorius Papa II. in Concilio Romano cap. 1. Anno 721. ita decrevit: Si quis Presbyteram duxerit in conjugium, Anathema sit. Hæc quidem fiebant, & observabantur in Ecclesia Latina, non autem in Ecclesia Græca; in qua Uxorati Viri promoti ad

13 Ordines Sacros Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus, Uxores non dimitunt, sed eis utuntur, sic Romano Pontifice tolerante, cap. ult. dist. 31. & notatum est supra Decif. XXVII. n. 17.

Quartum verò genus antedictarum Deo consecrarum Mulierum erant Diaconissæ, (non quidem Uxores Diaconorum, de quibus mox locuti sumus, & quarum talis erat ex ordine Maritorum denominatio) sed erant Mulieres five Virgines, five Viduæ virtutibus ornatae, ac pietate conspicuæ ex omni conditione, (non tamen ex Monialibus Professis,) his etenim egressus à Monasteriis rarissime concedebatur; Diaconissæ verò, ut explicabimus, ut plurimum ex officio Civitatem circuire tenebantur ad pia opera sibi competentia explenda; & ad hunc effectum eligebantur, & Deo votum castitatis facientes, in anno saltem quadragesimo constitutæ ad hunc gradum Diaconissatus initiabantur.

Harum autem Diaconissarum origo adeo est antiqua, ut eam Canonistæ, ac Theologi cœvam faciant Apostolis, quorum unus Paulus in illis verbis 1. Timoth. 5. 9. Vidua eligatur non minor sexaginta annorum, quæ fuerit unius viri uxor, censetur loqui de muliere eligenda ad hunc gradum Ecclesiasticum Diaconissarum, eo quia in ea requirit non solum ætatem annorum 60. & bonorum operum testimonium, sed etiam quod fuerit Viri unius uxor, non bigama, prout requiritur in Viris ad gradum Ordinum Ecclesiæ promovendis, qui si conjugati fuerint, unius Uxoris tantum mariti fuerint, & à bigamia irregularitate sint penitus immunes, ut reflectit, & notat subtiliter Morinus dist. part. 3. cap. 2. num. 1. Hinc Interpretes Scripturæ Sacræ observant, Sanctam illam mulierem Phœbem, de qua loquitur idem Apostolus Paulus ad Rom. 16.

16 1. in illis verbis: Commendo autem vobis Phœbem sororem nostram, quæ est in ministerio Ecclesiæ, quæ est in Cenchris, ut eam suscipiatis in Domino dignè Sanctis; & assistatis ei in quocunque negotio vestri indiguerit: etenim ipsa quoque assistit multis, & mihi ipsi: observant, inquam, ipsam fuisse Diaconissam, ut ex auctori-

tate S. Joannis Chrysostomi, ac Origenis scribit Cornelius à Lapide in d. cap. 16. Vers. 1. ad Roman. subdens, quod Cenchri erat portus, & pagus Corinthi, unde discedebat Phœbe Romam versùs, portans illam Apostoli Epistolam ad fideles Romanos, quibus S. Paulus commendat eandem latricem, quæ erat in ministerio Ecclesiæ, idest Diaconissâ, mulier omnium christianarum virtutum genere conspicua.

Nec desunt alia plura testimonia antiquitatis de Diaconissis; de eis enim non semel mentionem fecit S. Clemens Papa, & Martyr, qui fuit discipulus Principis Apostolorum in libris Apostolicarum Constitutionum per eum conscriptis; videlicet in libr. 3. cap. 15. ubi agens de ministris, & coadjutoribus ab Episcopo eligendis, ait: Eliges quoque Diaconissam fidelem, & sanctam ad ministrandum mulieribus. Similiter libr. 6. cap. 17. in fine dicit: Diaconissâ verò eligatur Virgo pudica: Sin autem non fuerit Virgo, sit saltem vidua, quæ uni nupserit, & fidelis, atque honorata sit. De illdem plenius loquitur etiam libr. 8. cap. 19. & 20. tradens formam benedicendi eadem Diaconissas, quam inferius transcribemus. S. Ignatius Martyr discipulus & ipse SS. Apostolorum eadem Diaconissas nominat in Epistola ad Antiochenos, ita ad eos scribens: Saluto sanctarum portarum custodes Diaconissas: Saluto Christo acceptas Virgines. Et in Epistola ad Philippenses: Saluto Collegium Virginum, & Ordinem Viduarum. In quodam antiquo manuscripto Lectionario (scribit Magrius in Hierolexic. Verb. Diaconissâ) in Archivio S. Petri Vaticani conservato, legitur, S. Martinam Romanam Virginem, ac Martyrem fuisse Diaconissam, ut etiam testatur Torrigius de Cryptis Vatican. impress. 2. pag. 557. Hæc autem Virgo consummavit martyrium Anno 228. ut in Annalibus Emin. Card. Baronii ad d. Annum. Concilium generale Nicænum celebratum sub S. Sylvestro Papa, & Constantino Magno Imperatore Anno 320. nominat eadem Diaconissas tum in can. 19. loquendo de illis, quæ ab hæresi Paulianistarum revertebantur ad Ecclesiam, tum in can. 74. decernendo circa earum ætatem, & ministeria, his verbis: Et hujusmodi Diaconisse paratæ sint, ut feminas in Baptismo suscipiant. Theofebiam S. Gregorii Nysseni conjugem, postquam ipse ad Ordines Sacros assumptus fuit Anno 380. Diaconissam factam esse scribit pariter Magrius eod. Verb. Diaconissâ. Tempore S. Joannis Chrysostomi, qui florebat Anno 390. inter ceteras Diaconissas Constantinopolitanas nominantur Olympias, Pentadia, ac Salvina nobilissimæ, ac sanctissimæ Mulieres, de primariis totius Imperii prosapiis ortæ, & maritis dignitate conspicuis viduatae. ut refert Cabasutius in Notitia Concilior. secul. II. Dissert. 2. num. 5. qui allegat S. Hieronymum eodem ævo viventem, & de Diaconissis in Epistola ad Nepotian. differentem, ac plura alia Concilia sequentium sæculorum colligit, in quibus habentur decreta, & Canones de Diaconissis; adeo ut evidenter constet, eas ab initio Ecclesiæ constitutas fuisse, & earum gradum in primis, ac subsequentibus sæculis observatum; & hoc idem confirmatur ex his, quæ scripta leguntur in sæculis Benedictinis existentibus in Amalthea Cassinensi Patavina, videlicet in amplissima Bibliotheca Nobilissimi Monasterii

22 S. Justinae, quam more Regio extruxit Reverendissimus Joannes Barpus Abbas Anno 1700. & An. 1704. excellentium librorum numero ditavit Reverendissimus Aloysius Sylvaticus ex Comitibus Sylvaticis, Nobilibus Patavinis Abbas Successor in eodem Monasterio S. Justinae; siquidem in iisdem Benedictinis Saeculis, Tom. 4. ad seculum III. part. 2. Anno DCCC. in vita S. Segolene Abbatis pag. 543. legitur, quod Episcopus eam manu superposita consecravit Diaconam, & in additione illud. quod S. Medardus Radegundem Diaconam ordinavit, ita scribente Fortunato. Et haec de origine, ac existentia Diaconissarum in saeculis Ecclesiae primioribus.

Quod ad Secundum; in quo quaeritur, Quomodo Diaconissae ordinarentur? optime satisfacere huic Quaesito cenfeo transcribendo formulas, quae leguntur tum in Apostolicis Constitutionibus S. Clementis Papae, tum in Ritualibus Graecis, tum etiam in Ordine Romano, de quo testatur Morinus infra citandus. Itaque in Apostolicarum Constitutionum Clementis Romani lib. 8. cap. 19. ita legitur: de Diaconissa Constitutio Bartholomaei.

De Diaconissa vero Ego Bartholomaeus constituo, ut manus ei Episcopo impones praesentibus Presbyteris, & Diaconis, ac Diaconissis, & dices:

Imploratio in Ordinatione Diaconissae cap. 20.

Deus aeternae Patris Domini nostri Jesu Christi, qui viri, & mulieris Auctor es, qui Mariam, Deborah, Annam, & Oldam Spiritu Sancto implevisti; qui non duxisti indignum, ut Filius tuus Unigenitus ex muliere nasceretur; qui in Tabernaculo Testimonii, & in Templo custodes foeminas januis tuis sanctis praefecisti. Ipse etiam nunc respice hanc Ancillam electam ad Ministerium, & da ei Spiritum Sanctum; illamque emunda ab omni iniquatione carnis, & spiritus, ut opus sibi impositum digne perficiat, ad gloriam, & laudem Christi tui, cum quo Tibi gloria, & adoratio, & Sancto Spiritui, in saecula. Amen. Haec in d. lib. 8. Constit. Apostol. cap. 19. & 20.

In Ritualibus vero Graecis, uno ante nonngentos annos conscripto, & relato à Morino de Sacr. Ordin. part. 2. pag. 56. altero ante octingentos annos pag. 65. & tertio ante sexcentos annos, ut sibi visum fuisse ait idem Morinus, pag. 80. sequens formula habetur, quae concordat cum iisdem tribus Ritualibus: Videlicet:

Oratio in Ordinatione Diaconissae.

Postquam facta est Sancta Oblatio, & aperta sunt portae, antequam dicat Diaconus: Omnium Sanctorum: Ordinanda ad Episcopum ducitur, & alta voce pronunciat istud: Divina Gratia: Ordinanda caput inclinanti manum imponit, factisque tribus Crucis signis, sic precatur:

Deus Sancte, & Omnipotens, qui per Nativitatem Filii tui Unigeniti & Dei nostri ex Virgine secundum carnem sanctificasti sexum Muliebrem, & largitus es non solum Viris, sed etiam Mulieribus gratiam, & adventum Spiritus Sancti; Ipse nunc Domine respice super hanc Ancillam tuam, eamque advoca ad opus Ministerii tui; & immitte in eam divitem, & abundantem donationem Sancti tui Spiritus: Conserva illam in orthodoxa Fide, in conversatione irreprehensibili, Ministerium suum juxta id quod Tibi placitum

Decl. Clericati Tom. II. Lib. V.

est semper exequentem: quia Te decet omnis Gloria, & Honor.

Dixit, Amen, Diaconorum unus hanc facit Orationem:

In pace Dominum deprecemur. Pro superna pace. Pro pace universi mundi. Pro Archiepiscopo Nostro N. Sacerdotio ejus, auxilio, perseverantia, pace, & salute, & operibus manuum ejus. Pro hac ista, quae nunc promovetur Diaconissa, & ejus salute, ut clemens, & amans hominum Deus noster puram, & inculpatam illi largiatur Diaconiam. Dominum deprecemur pro piissimo, & à Deo custodito Imperatore Nostro.

Dum haec à Diacono fit Oratio, Archiepiscopus similiter habens manum super caput Ordinanda, ita precatur:

Here Domine, qui non repellis Mulieres consecrantes seipsas, & volentes, ut decet, ministrare sanctis domibus tuis, sed eas in Ordine Ministrorum recipis, largire gratiam Sancti Tui Spiritus huic Ancillae tuae, quae vult seipsam Tibi consecrare, Ministeriique Diaconici gratiam adimplere; ut largitus es Phœbæ Ministerii tui gratiam, quam vocasti ad opus hujus administrationis. Da illi Deus sine culpa perseverare in sanctis Templis tuis, cautè curare propriam conversationem, moderationem praesertim, & temperantiam. Effice praeterea Ancillam tuam perfectam, ut ipsa Tribunali Christi tui adstans dignum optimae conversationis fructum reportet, misericordia, & humanitate Unigeniti Filii tui.

Dixit, Amen, circumponit collo ipsius Orarium, sive Stola Diaconicam subtus Maphorium ipsius, gestans antè duas Stolas extremitates. Tunc quisiat in ambone dicit: Omnium Sanctorum memoriam agentes, & reliqua. Postquam autem particeps facta est sancti Corporis, & pretiosi sanguinis, tradit ei Archiepiscopus Sanctum Calicem, quem accipiens in sancta Mensa deponit. Hucusque Euchologium Graecum antiquius apud eundem Morinum part. 2. pag. 56. & 57. cui consimilia sunt alia duo juniora pag. 65. & pag. 80. Quid sit Maphorium, mox nominatum, docet Morinus part. 3. Exercit. 10. cap. 1. n. 7. dicens, fuisse Velum oblongum, quod pendebat à capite per humeros Diaconissarum.

Ordo autem Romanus in Bibliotheca Patrum editus, ut ait idem Morinus d. part. 3. Exerc. 10. cap. 2. n. 1. Ritum exhibet, & Missam peculiat rem Ordinationis Diaconissae; quae ordinatur ad Altare inter Missarum solemnias, post Epistolam, & Graduale. Quae sint Orationes in hac ordinatione, Morinus non refert, sed tantum subdit: Consecratione peracta, idest post Communionem, Tunc ponat Episcopus Orarium in collo ejus dicens: Stola jucunditatis induat te Dominus. Ipsa autem imponat Velamen capiti suo, (idest supradictum Maphorium) palam omnibus, de Altari acceptum: Deinde datur illi Annulus, postea Torques in capite. Tandem Evangelium legitur, & Missa completur, & paulò post subdit Morinus, notatum esse in eodem ordine Romano: Quando autem ad Ecclesiam Diaconissa procedit, portat Orarium super colulum suum; sic verò ut summitas Orarii ex utraque parte sub Tunica sit. His igitur caeremoniis, ac formulis Diaconissa ordinabantur, de quibus duo

duo alia notatu digna observat Cabasutius in *diff. Notitia Concil. Secul. 2. Dissert. 2. num. 5.* scilicet quod iisdem Diaconissis Vestis Religiosa tradebatur, Laicali per ipsas deposita; & quod stipendiis Ecclesiarum sustentabantur, ut legitur in *Concil. Carthagin. IV. can. 103. & can. 104. & differit S. Jo: Chrysostomus lib. 3. de Sacerdotio.*

Sed dicit aliquis; Diaconissæ ordinabantur per manuum impositionem, per infusionem gratiæ, invocationem Spiritus Sancti, traditionem Stola, ac iisdem Orationibus, & solemnitatibus, quibus Græci ordinabant Diaconos. Ergo Diaconissæ recipiebant Sacramentum Ordinis, & character Diaconatus in earum anima imprimebatur? Respondet Emin. Card. de Lauræa de *Sacr. Ord. disp. 9. num. 12.* primò his verbis: *Fateor, quod stando in verbis illius Canonis (Apostolic. Constit. lib. 8. cap. 19. & 20.) & præscindendo à praxi Ecclesiæ, quæ traditione in his utitur, argumentum urget, quia canon eodem modo loquitur, sicut de ordinatione Diaconi; & difformiter loquitur in can. 24. de Virginibus, & in can. 25. de aliis Viduis, quas non fieri ordinatione dicunt.* Secundò itaque responderet Eminencia sua, negando illam consequentiam, & dicendo, quod Diaconissæ non ordinabantur sacramentaliter, sed tantummodò benedicebantur; siquidem Mulieres sunt incapaces de Jure Divino Ordinis Sacramenti. *cap. Nova quadam. De Pœnit. & Remiss. S. Thomas 3. p. qu. 39. in addit. art. 1.* quem universi DD. Catholici sequuntur, quos citat Barbosa de *Jure Eccl. Univ. lib. 1. cap. 36. n. 6.* & dicemus infra, ubi de subiecto Ordinis tractabimus. Nec obstat, quod super eis fieret ab Episcopo Manuum impositio; nam variæ sunt species impositionis manuum; ut ostendit idem Emin. Cardinalis de Lauræa in suo *Epitome Canonum. Verb. Manus impositio*; sed omnes reducuntur ad duo genera, quatenus vel Manus impositio est *Consecrativa* vel *Deprecativa*. Primi generis dicitur impositio Manus, quæ fit in conferendis Sacramentis Confirmationis, & Ordinis, quia in tali Manus impositione imprimitur Character; secundi generis dicuntur aliæ omnes impositiones Manuum, quæ fiunt super Catechumenis, Eneergumenis, Publicis Pœnitentibus, Infirmis, Sanctimonialibus, Viduis, ac Diaconissis; sunt enim hæc omnes deprecativæ; idest simplices Orationes, quas facit Minister Ecclesiæ ad implorandam Divinam opem, super prædictas personas, eas simpliciter benedicendo. Ita Cabasutius ad d. *Secul. 2. Dissert. 2. num. 7.* Basilii Pontius de *Impedim. Matrim. cap. 10. Pers. Sed cum in Diaconissæ. Lavorius Var. Lucubr. tom. 1. tit. 4. cap. 34. num. 33.* & deducitur ex Glossa in cap. *Diaconissam*, 27. q. 1. ita dicente: *Respondeo, quod mulieres non recipiunt characterem, impediante sexu, & constitutione Ecclesiæ; unde nec officium Ordinum exercere possunt* 23. *dist. cap. Sacratas: nec Diaconissa ordinatur, sed fundebatur super eam benedictio.*

Nec urget, quod S. Clemens Papa in *clt. lib. 8. Apostolicar. Constit. cap. 20.* expressè dicat: *Imploratio in Ordinatione Diaconissæ*; non autem in *Benedictione Diaconissæ.* Item quod Concilium Chalcedonenfe *can. 15.* relatum in cap. *Diaconissam*, 27. q. 1. hæc verba habet. *Diaconissam non debere ante 40. annos ordinari. Nec non quod*

Euchologia, seu Ritualia Græca & ipsa utantur verbo Ordinationis, & dicant: *Oratio in Ordinatione Diaconissæ*; ideoque Blastarius, & Balsamon magnæ auctoritatis Scriptores Græci sensisse videntur, quod ipsæ verè Ordinem Diaconatus reciperent, ait enim Balsamon *lib. 5. Jur. Orient. Respons. 35.* (quem refert Morinus, 31. d. part. 3. Exercit. 10. cap. 1. n. 7.) *Olim aliquando Ordines Diaconissarum canonibus cogniti fuere; habebantque & ipsæ gradum, seu dignitatem in Sanctuario.* Siquidem respondetur:

Primò, quod Constitutiones Apostolicæ, quæ sub nomine S. Clementis habentur, tanquam ab eo scriptæ; non sunt tales, quales ipse Pontifex eas audivit ab Apostolis, & proprio calamo conscripsit, plura enim addita-menta ab Orientalibus fuerunt iisdem facta, ut observat Morinus ipse in *Prefat. ad easdem in part. 32. 2. de Sacr. Ord. num. 5. pag. 18.* ita dicens: *Itaque his, aliisque conjecturis fretus, Constitutiones illas, quæ vulgo Clementis nomine feruntur, censco disciplinam esse Ecclesiasticam, quæ Orientalis Ecclesiæ ante Constantinum Primum sub ethnicis Imperatoribus regebatur. Primus eas in ordinem ex ore, & mandatis Apostolorum exceptas redegit, & edidit Clemens. Deinde successu temporis à Synodis Orientis aucta primi Auctoris nomen constantiter retinuerunt. Hoc non inficiabitur, opinor, qui disciplinæ Orientalis peritus Constitutiones illas legerit. Hæc Morinus, & ex his non à verisimili alienum est asserere; ordinationis Diaconissarum verba, & formam non venire ab Apostolis, neque ab eorum discipulo Clemente, sed esse adinventam in secundo, vel tertio Ecclesiæ sæculo à Synodis, vel Prælaris Ecclesiæ Orientalis juxta eorum devotionem, & proprium sensum, non autem totius Ecclesiæ Universalis. Respondeatur secundò, quod verbum *Ordinare* respectu ad Diaconissas, de quo in iisdem Apostolicis Constitutionibus, in Chalcedonenfi Concilio, & forsitan in aliis, fuit semper interpretatum *Benedicere*; 33. itaut Ordinatio ipsarum fuerit simplex *Benedictio*; ut declaravit Concilium Arausicum celebratum Anno 441. in *can. 26.* in quo ita definit: *Diaconissæ omnimodè non ordinanda. Si quæ jam sunt, benedictioni, quæ populo impenditur, capita submittant.* (Arausicum est Urbs Episcopalis in Gallia Narbonensi, vulgò *Orange*, parùm distans ab Avenione.) Et Benedictionem expressè nominavit Concilium Aurelianense II. habitum in Aurelia Urbe Galliæ Celticæ, vulgò *Orleans* Anno 533. in ejus enim *can. 17.* sic legitur enunciatur: *Fœminæ, quæ benedictionem Diaconatus habentis contra interdicta Canonum acceperunt, si ad conjugium probantur iterum devolutæ, à communione pellantur.* Ergo earum Ordinatio censebatur simplex benedictio, ac Benedictio tantum erat consimilis benedictioni Sanctimonialium, ac Viduarum velatarum; ut optime advertit inter Canonistas Barbosa d. *lib. 1. Juris Univ. cap. 36. num. 5.* inter Scholasticos Eminent. Cardin. de Lauræa d. *disp. 9. de Sacram. Ord. num. 11.* & inter antiquitatis persectatores Magrius d. *Verb. Diaconissa.* & Cabasutius d. *Secul. 2. Dissert. 2. num. 7.* Hanc eandem interpretationem esse dandam Euchologiis, seu Ritualibus Græcis nemo est, qui non videat; nihil relevante sensu Balsamonis, aut Blastarii, alteriusve Orientalis Ecclesiæ scriptoris, adver-*

fus

34 sus quem ita Arcudius celeberrimus apud Græcos lib. 6. cap. 10. relatus à Morino d. part. 3. Exercit. 10. cap. 1. in fin. respondet : Quod refert Blastarius ex quibusdam antiquis, seu potius Apocryphis Euchologiis de Stola Diaconæ, & quod amplius de forma illa enuncianda, Divina Gratia, quæ infirma sanat &c. errorem esse judico, imò hæreticum, per consequens improbandum, & omnino rejiciendum. Igitur apud Latinos nullius ponderis esse debet assertio Græcorum, quod Ordinatio Diaconissarum sit Sacramentum; cum hanc assertionem esse erroneam, imò hæreticam, atque improbandam asseveret Arcudius eximius Auctor Græcus.

35 Quò ad Tertium. Octo erant præcipua officia, ac ministeria Diaconissarum in primis sæculis Ecclesiæ; videlicet: Primum vacare januis Ecclesiæ, per quas introibant Mulieres, ne per eas Viri auderent intrare; erat enim sic præordinatum à Sanctis Episcopis, ad hoc ut in Templo Dei summa cum modestia Viri ingrederentur, & starent separati à mulieribus; quas propterea Diaconissæ comitabantur ad earum proprium locum, in quo Divina erant auditura, sive essent baptizatae, sive Catechumenæ. Hinc S. Ignatius Martyr, ut dictum est supra num. 18. eas salutatur, & vocat Custodes Sacrorum Vestibulorum. Et S. Clemens Papa in lib. 8. Apost. Const. cap. 28. scribit: Diaconissa non benedicit, neque facit aliquid eorum, quæ Presbyteri, aut Diaconi faciunt, nisi quod Januas custodit. Unde subdit Magrius in d. Verb. Diaconissa: quodd ejus incumbentia erat ad Ecclesiæ januam observare, per quam feminae ingrediebantur, & ad locum pro hoc sexu separatam, eas deducebat: Adhuc inter Orientales, Græcosque Christianos, & in ruralibus Melitæ Ecclesiis locus pro utroque sexu separatus observatur; qui tamen laudabilis usus in hac insula Parochorum incuria sensim deperditur. Verius dixisset hic Auctor Antistitum incuria; quia ubi Episcopi solliciti sunt, ut in suis Diocesisbus servetur hæc locorum distinctio in Templis pro Viris, ac pro Mulieribus; stat in viridi observantia, ut expertus sum triginta annis, & ultra, in quibus amplissimam hanc Diocesim Patavinam visitando perlustravi cum Eminentiſſimo, ac Reverendiſſimo S. M. Gregorio Cardinali Barbado Antistite, cujus mandato in omnibus Ecclesiis ruralibus per portam majorem Templi intrant tantum Mulieres, per laterales verò januas Viri; hi sistunt se in medietate Templi viciniore Choro; illæ stant in alia remotiori medietate; ac telis stragulis obductis ad altitudinem stature unius hominis permanent à Viris invise. Ubi autem Episcopi de hac sancta antiquissima separatione non curant, omnia in pejus ruunt; & deficit debita Deo reverentia in ejus domo.

37 Secundum Diaconissarum, ministerium erat docere Catechumenas Symbolum Fidei, orationem Dominicalem, & alios articulos Doctrinæ Christianæ, ut aptæ fieret ad recipiendum baptismum; & scirent ea, quæ responsura erant Sacerdoti eas interroganti, & baptizanti. Hoc desumitur ex Verbis Concilii Carthaginensis IV. cap. 12. ita loquentis: Viduæ vel Sanctimoniales, quæ ad ministerium baptizandarum Mulierum eliguntur, tam instructæ sint ad officium,

ut possint apto, & sano sermone docere imperitas, & rusticas mulieres, tempore quo baptizandæ sunt, qualiter baptizatori interrogata respondeant, & qualiter accepto baptismate vivant. Quibus verbis relatis Morinus part. 3. Exercit. 10. cap. 3. num. 3. ait: Puto ex antecedentibus constare, Viduas illas, vel Sanctimoniales electas ad hoc ministerium fuisse Diaconissas, quæ ex Viduis, & Sanctimonialibus eligi solebant. Hoc idem testantur Magrius, & Cabafutius locis supracitatis, & Barbosa d. lib. 1. cap. 36. num. 7.

Tertium, & quidem præcipuum ministerium, ac officium Diaconissarum erat, assistere mulieribus catechumenis tempore, quo baptizabantur in ætate adulta. Quare sciendum, quod in prioribus Ecclesiæ sæculis mos erat baptizare gentes non per effusionem aquæ supra caput, ut nunc est in usu; sed per immersionem trinam totius corporis in aqua; ad quem effectum ipsa Aqua servabatur in fonte, in quem descendebat, qui erat baptizandus, & à Sacerdote formam Baptismi proferente ter totus demergebatur, & elevabatur ab aqua. Ita legitur in Apost. can. 50. Si quis Episcopus, aut Presbyter non trinam immersionem unius mysterii celebret, sed semel mergat in Baptismate, quod dari videtur in Domini morte, deponatur. Et manifestè S. Augustinus, ut habetur in cap. Postquam, 77. de Consecr. dist. 4. aiebat ad baptizandos: Postquam Vos credere promissistis, tertio capita vestra in Sacro Fonte demersimus. Qui Ordo Baptismatis duplici Mysterii significatione celebratur. Recte enim tertio mersi estis, qui accepistis Baptismum in nomine Sanctæ Trinitatis. Recte tertio mersi estis, qui accepistis Baptismum in nomine JESU CHRISTI, qui die tertia resurrexit à mortuis: illa enim tertio repetita demersio typum Dominicæ exprimit sepulture; per quam Christo conscripti estis in Baptismo, & cum Christo resurrexistis in fide, ut à peccatis abluti in Sanctitate virtutum Christum imitando vivatis. De eadem forma baptizandi per immersionem loquuntur S. Hieronymus, & S. Gregorius Magnus in cap. De trina merione, 80. & in cap. Eodem modo 81. de Consecr. ead. dist. 4. Igitur in hujus collatione Baptismi opus erat, ut baptizandi Viri expoliarentur; prout etiam Mulieres, retenta simplici subucula, quam statim egressæ de aqua, opus habebant exuere, corpus abstergere, & vestimenta induere; ad quæ omnia peragenda adstant Diaconissæ, Presbyteris, vel Diaconis baptizantibus semotis, ut pudori parceretur, prout testatur S. Epiphanius ad Hæres. 79. his verbis: Quamquam Diaconissarum in Ecclesia Ordo sit, non tamen ad Sacerdotii functionem, aut ullam ejusmodi administrationem institutus est: sed ut muliebris sexus honestati consulatur, ut Baptismi tempore adsit, & cum nudandum est corpus mulieris interveniat, ne Virorum, qui sacris operantur, aspectui sit exposita, sed à sola Diaconissa videatur. Et de hoc ministerio eruditè scribunt tum idem Morinus d. cap. 3. num. 3. tum Cabafutius d. Dissert. 2. num. 2. ac Magrius d. Verbo Diaconissa.

Quartum erat officium earundem Diaconissarum, tempore persecutionum, accedere ad domus Christianorum, & in eis mulieres commorantes confor-

confortare in fide, atque iussa, & mandata Episcoporum significare, vigillas, jejunia de præcepto, aliaque pia monita insinuare, quæ à Presbyteris, aut Diaconis non ita commodè iisdem mulieribus deferri poterant, cum hi magis essent expositi paganorum oculis, & tyrannorum observationi; & hoc innuunt *Const. Apostolica d. lib. 3. cap. 15.* in illis verbis: *Eliges quoque (Episcopo) Diaconissam fidelem, & Sanctam ad ministrandum mulieribus. Evenire enim solet aliquando in quibusdam domibus, ut non possis propter infideles mittere Diaconum ad mulieres, mittere verò possis Diaconissam propter cogitationes improborum.*

41 Quintum earundem officium erat deferre eleemosynas per domos mulieribus egenis; earumque curam agere, ac necessitatibus temporalibus occurrere ex pecunia, quam ad hunc effectum Episcopi iisdem Diaconissis subministrabant ut notant supracitati Auctores Morinus, Cabasius, ac Magrius, qui in *d. Verb. Diaconissa col. 2.* hæc subiungit: *In Arcisprione Castro Tusculanae Diocesis vidi aliquas similes, quas ibi Sanctas dicunt. He in Quadragesima per domos commensibilia pro Concionatore, & in Autumno pro Parrocho, ejusque Vicario oblationes fructuum colligunt.*

42 Sextum erat officium visitare mulieres infirmas, ac iisdem summa cum charitate ministrare, & inservire, ut præceperunt Constitutiones Apostolicæ *lib. 3. cap. 19.* in quo cum hoc officium Diaconis commendassent erga infirmos, ulterius dixerunt: *Ac mulier quidem (idest Diaconissa) mulieres curet; quod etiam notavit, teste Narbona ad Annum 40. q. 3. n. 2. in fin. Cujacius de Prescription. cap. 31. in fine.*

43 Septimum refert Magrius ubi supra his verbis: *Item feminas ad recipiendam Extremam Unionem exuebant, seu detegebant corporis partes ungendas, easdemque unctas extergebant.*

44 Octavum tandem suggerit idem Auctor ibidem dicendo: *Item mortuas vestire, & ornare solebant.* Et hæc omnia erant ministeria Diaconissarum, ac officia concernentia charitatis opera erga alias mulieres in spiritualibus, & temporalibus; illas adjuvando in instructione circa articulos fidei, & receptionem Sacramentorum; & in exhibitione eleemosynarum; ut ex testimonio SS. Patrum referunt supracitati Auctores quibus addendus est P. Menochius in *Storis part. 3. Centur. 6. cap. 11.* ubi de Diaconissis differens, relatis supradictis earum officiis concludit: *Finalmente erano le Diaconisse come Madri, e Maestre dell' altre Donne; perche le instruivano, quando si dovevano battezzare, havevano cura delle inferme, e pare c' haveffero anco pensiero di distribuire le vivande alle Tavole communi, che si usavano nella primitiva Chiesa.*

45 Quod ad Ultimum. Diaconissarum gradum cessasse in Ecclesia sæculo Decimo ex multis conjecturis opinatur Morinus *d. part. 3. Exercit. 10. cap. 3. num. 5.* sed præcipue ex illa, quod Petrus Lombardus Episcopus Parisiensis, cognominatus Magister Sententiarum, qui floruit Anno 1145. & exactè scripsit de Sacramento Ordinis, nullum verbum fecit de Diaconissis; quarum gradum non omisisset, si tunc in Ecclesia fuisset in usu. Hinc Petrus Pictaviensis primus Lombardi Commentator in *glossis super Sent. lib. 4. dist. 20. lit.*

F. ut testatur ipse Morinus ubi prox. num. 6. hæc verba posuit: *Est velum Ordinationis in Diaconissis, quadragesimo anno, sed abiit in de-fuetudinem.* Subdit tamen Morinus, quod prius cessarunt in Ecclesia Latina; tardius autem in Græca. Quod si studiosus requirat causas, propter quas extinctus fuit Diaconissarum Ordo? Respondet Barbosa *d. lib. 1. Jur. Univ. cap. 36. num. 10.* his verbis: *Postmodum succedentibus temporibus ex hac Ordinatione, & multiplici munere concessio Diaconissis, forsitan ipsis insolescentibus, & majora conantibus, prout innata est famineo sexui ambitio, Diaconissarum Ordo aboleri cepit, eo modo, quo & Chorepiscoporum usus sublatus est.* Sed non obscura est ratio abolitionis earundem Diaconissarum; scilicet quia Episcopi in primis Ecclesiæ saculis earum ministerio potissimum indigebant in baptizandis mulieribus adultis per immersionem; opus enim erat, ut Diaconissæ assisterent, baptizandas spoliarent, & post baptismum statim vestirent, ut dictum est supra. At reddita pace Ecclesiæ, extinctis tyrannis Idolorum cultoribus, & Catechumenarum mulierum deminuto numero, ob frequentem parvulorum baptismum; quem non amplius per immersionem, sed per infusionem aquæ super caput ferè ubique introduxit Ecclesia tanquam faciliorem, ac honestati magis consentaneum; cessavit etiam usus Diaconissarum in ministrando Baptismo, & hac de causa paulatim fuit intermissus, atque earum Ordo aboletus; cetera Diaconissarum ministeria aliis piis personis exequentibus. Et equidem in inclita Civitate Veneriarum, ac etiam in hac Urbe Antenorea sunt, & semper fuerunt Matronæ nobilitate, ac pietate eximæ, quæ licet non assumant Ordinem Diaconissarum, earum tamen officia egregiè exercent, tum in edocendo puellas doctrinam Christianam singulis Dominicis diebus, in Ecclesiis per Episcopos designatis; tum in subministrando largas eleemosynas mulieribus egenis; ut mihi innotuit in visitationibus Scholarum Doctrinæ Christianæ per annos jugiter quadraginta sub regimine Illustrissimi, ac Reverendissimi Georgii Cornelii Episcopi Patavini, ac Eminentissimi Georgii Cardinalis Barbadici successoris in hoc Episcopatu, quibus humilitati meæ datum fuit in gradu Auditoris, & Vicarii Generalis deservire. Uterque enim ex Antistitibus prænominatis, ob eorum Apostolicum Zelum in instruendo populo, ac eo edocendo Doctrinam Christianam, frequenter invalebant Scholas ipsas, & antedictas pias Matronas in hoc Sancto opere laborantes, commendabant; & ad earum instantiam eleemosynas amplissimas, quarum sæpè sæpius ego secretus delator eram, pro sublevandis pauperibus vel in-nuptis, vel maritatis mulieribus, faciebant. Qui plura de Diaconissis scire desiderat, legat Illustris Episcopum Sarnellum in sua novissima Basilicographia *cap. 17.* Emin. Card. Bonam. *Rer. Liturgic. cap. 25. numer. 15.* Joannem Bapt. Casallium de *Veterib. Sac. Christ. Ritib. part. 2. cap. 29.* Emin. Card. de Laurea in *Epitome Canonum Verb. Diaconissæ.* Et Alcanium Tamburinum de *Jure Abbatissarum disp. 7. quæst. 8.* ad cujus finem ait, Mediolani adhuc vigere speciem quandam antiquarum Dia-

48 Diaconissarum; scilicet quatuor Matronas, quas Verulas vocant, à quibus in Missa solemni deferretur ad januam Chori panis, & vinum pro Sacrificio, quod etiam notat Magrius in d. Verb. Diaconissa.

DECISIO XXXII.

ARGUMENTUM.

Harum vocum *Presbyteri*, ac *Sacerdotis* significatione præmissa, atque extentia *Sacerdotii*, & *Presbyteratus* Ordinis in Ecclesia, examinatur difficilis, laboriosa, ac famosa Quæstio, Quænam sit Materia, & Forma in Ordinatione *Presbyterorum*? Referuntur quatuor opiniones cum suis fundamentis 1. Quodd sit sola Traditio Calicis cum vino, & Patenæ cum pane. 2. Quodd sit sola Manuum impositio, quam facit Episcopus unà cum Sacerdotibus assistentibus super caput Ordinandi. 3. Quodd sit & dicta Traditio Calicis, & Patenæ; ac etiam impositio Manuum, quam facit solus Episcopus in fine Ordinationis. 4. Quodd ultra hæc omnia etiam Unctio manuum Ordinandi cum Sacro Oleo sit materia essentialis, Forma sint Verba in prædictis omnibus actibus ab Episcopo prolata. Eligitur tertia opinio, tribus aliis rejectis. Ratio ejus fundamentalis. Exceptiones Juridicæ contra Morini Rituales antiquos non facientes mentionem de jam dicta Traditione Calicis, ac Patenæ. Auctoritas Traditionum Apostolicarum. Repetio communis Theologorum doctrinæ, quodd Christus instituit in genere Materias Sacramenti Ordinis, relinquens in potestate Ecclesiæ, eas in specie designare.

SUMMARIUM.

- 1 *Presbyteri*, ac *Sacerdotis* nominum significatio.
- 2 *Presbyter* significat quatuor. Et quæ?
- 3 *Presbyter* in Jure significat *Simplicem Sacerdotem*.
- 4 *Sacerdotum* Hebraicorum, & Legis Evangelicæ discrimina.
- 5 Heretici, qui *Sacerdotium* Legis gratia impugnaverunt.
- 6 Pauli Samosatensis, & Zenobii Historia.
- 7 Albigensum hæreticorum error circa *Sacerdotes*.
- 8 Hussitani Heretici negant potestatem *Sacerdotalem*.
- 9 Lutherus eorumdem sectator.
- 10 *Sacerdotes* fuerunt in omni lege.
- 11 *Sacerdotium* in Lege gratia à Christo institutum.

- 12 *Presbyteratus* Ordo est Sacramentum.
- 13 *Presbyteratus* de Materia, & Forma opiniones quatuor.
- 14 Calicis cum vino & Patena cum pane Traditio an sit Materia *Presbyteratus*? Et quæ Forma?
- 15 Florentini Concilii Verba circa dictam Materiam, & Formam.
- 16 Tridentini Concilii doctrina circa eandem.
- 17 Character in ordinatione *Presbyteri* quando imprimatur?
- 18 *Presbyteri* in eorum ordinatione an consecrent Eucharistiam unà cum Episcopo eos ordinante?
- 19 *Presbyteri* præcipuum officium quale sit?
- 20 Judas Iscariotes an fuerit ordinatus Sacerdos?
- 21 Cap. *Presbyter*. De Sacram. non iter. declaratio.
- 22 Absolvendi à peccatis potestas an detur ex sola traditione Calicis, & Patenæ? & num. 49.
- 24 Manuum impositio, quodd sit Unica Materia *Sacerdotii*, fundamenta, & DD.
- 25 Carthaginensis Concilii IV. Verba circa Ordinationem *Presbyteri*.
- 26 Græci *Presbyteros* ordinant sola Manuum impositione.
- 27 *Presbyterorum* ordinatorum sine eorum consensu Historia.
- 28 Antiqui Auctores nihil dixerunt de dando Calice, & Patena in ordinatione *Presbyterorum*.
- 29 Albini Alcuini attestatio Anno 780. de Traditione Calicis, & Patenæ.
- 30 Testibus duobus affirmantibus magis credendum, quàm mille negantibus.
- 31 Rituales antiqui nihil dicunt Græci, & Latini de traditione Calicis, & Patenæ in ordinatione *Presbyterorum*.
- 32 Ritualium Græcorum discrepantia cum forma ordinationis Apostolicarum Constitutionum.
- 33 Ritale ab 800. annis, & ultra scriptum habet traditionem Calicis cum Patena, præmissa manuum Unctione.
- 34 Rituales alii antiqui cum dicta traditione Calicis, & Patenæ.
- 35 Morino probabilis equivocatio circa tempora Ritualium.
- 36 Calicis, ac Patenæ traditio in ordinatione *Presbyterorum* antiquissima.
- 37 Manuum impositio triplex, dum *Presbyteri* ordinantur.
- 38 Materias, ac Formas duas Partiales in ordine *Presbyteratus*.
- 39 *Presbyteri* potestates due; & quæ?
- 40 Manuum impositio est Materia partialis essentialis Ordinis *Presbyteratus*.
- 41 Materie, & Formæ Ordinis Sacramenti cur non scriptæ in primis sæculis Ecclesiæ?